

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSA Andrzej Niedużak

w sprawie z powództwa M. W.

przeciwko M. K. i R. Z.

o zadośćuczynienie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 26 lipca 2012 r.,

zażalenia pozwanego M. K.

na postanowienie o kosztach zawarte w pkt. 2 wyroku Sądu Okręgowego

z dnia 24 listopada 2011 r.,

1) oddała zażalenie;

2) zasądza od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego na rzecz adw. E. S. wynagrodzenie w kwocie 120 (sto dwadzieścia) zł - podwyższone o stawkę podatku od towarów i usług przewidzianą dla tego rodzaju czynności w przepisach o podatku od towarów i usług - tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu M.K. w postępowaniu zażaleniowym;

3) oddała wniosek r.pr. J. R. o przyznanie na jego rzecz kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu zażaleniowym.

Uzasadnienie

Wyrokiem z 24 listopada 2011 r., Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanego M. K. wniesioną od wyroku Sądu Rejonowego z 28 lutego 2011 r. (pkt 1 wyroku) oraz zasądził od tego pozwanego na rzecz powoda M. W. kwotę 1476 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt 2 wyroku). Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego stanowiły przepisy art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 5 i § 12 ust. 1 pkt 1 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Od postanowienia w przedmiocie kosztów, zawartego w punkcie drugim wyżej wymienionego wyroku, zażalenie wniósł pozwany M. K., zarzucając naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy jego trudna sytuacja osobista i majątkowa przemawiała za nieobciążaniem go kosztami postępowania apelacyjnego. Pozwany ma obecnie 30 lat, od 10 lat leczy się z powodu depresji i zaburzeń obsesyjno-kompulsyjnych o różnym stopniu nasilenia. Z powodu chorób pozwany nie może znaleźć stałej pracy. Od 2 marca 2011 r. jest zarejestrowany w Urzędzie Pracy bez prawa do zasiłku. Ponadto pozwany nie może ponieść kosztów także z tej przyczyny, że został zobowiązany do zapłaty powodowi solidarnie z drugim pozwanym prawie 60.000 zł zadośćuczynienia z odsetkami i kosztami procesu. Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez nieobciążanie go kosztami postępowania apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego zostało oparte na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., który zawiera dwie zasady: ponoszenia kosztów procesu przez stronę przegrywającą sprawę (zgodnie z jej wynikiem) oraz obowiązek ponoszenia kosztów celowych. Art. 98 § 3 k.p.c. przesądza, że do kosztów celowych zalicza się m.in. koszty poniesienie przez stronę tytułem wynagrodzenia pełnomocnika będącego adwokatem (odpowiednio także poprzez

art. 99 k.p.c., radcą prawnym). Ustawodawca w art. 102 k.p.c. dopuścił możliwość odstąpienia od przewidzianej w art. 98 § 1 k.p.c. zasady orzekania o kosztach procesu zgodnie z jego wynikiem w wypadkach szczególnie uzasadnionych. Art. 102 k.p.c. nie określa, co należy rozumieć przez „wypadki szczególnie uzasadnione”, nie zawiera także żadnych okoliczności, czy przesłanek uzasadniających jego zastosowanie. Zastosowanie art. 102 k.p.c. powinno mieć miejsce wówczas, gdy za tym przemawiają zasady słuszności. Za jego zastosowaniem mogą przemawiać zarówno okoliczności leżące poza obszarem postępowania cywilnego, np. odnoszące się do sytuacji osobistej bądź majątkowej strony, jak również ściśle związane z tym postępowaniem, jak rodzaj dochodzonego roszczenia. Każdorazowo od oceny sądu orzekającego należy ocena, czy zachodzą przesłanki uzasadniające zastosowanie tego przepisu. Ocena podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. jest uprawnieniem sądu orzekającego, z tej przyczyny ingerencja w to uprawnienie sądu wyższej instancji może mieć wyjątkowo (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II PK 359/09, Lex nr 603828 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 lipca 2010 r., I CZ 49/10, niepubl., z dnia 13 października 2010 r., I CZ 100/10, niepubl., z dnia 1 czerwca 2011 r., II CZ 24/11, Lex nr 846568, z dnia 30 września 2011 r., III PZ 6/11, Lex nr 1101330, z dnia 19 października 2011 r., II CZ 68/11, Lex nr 1044004).

Wbrew zarzutowi zawartemu w zażaleniu, w sprawie brak jest podstaw do ingerencji Sądu Najwyższego, jako sądu odwoławczego, w rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego przez zastosowanie art. 102 k.p.c. Wskazane bowiem w zażaleniu okoliczności dotyczące trudnej sytuacji majątkowej i osobistej pozwanego M. K. nie są na tyle doniosłe, aby uzasadniały odstąpienie od zasady orzekania o kosztach przewidzianej w art. 98 § 1 k.p.c. Nie można bowiem nadać im decydującego znaczenia w konfrontacji z charakterem dochodzonego w postępowaniu roszczenia - obejmującego żądanie zapłaty pieniężnego zadośćuczynienia za doznaną przez powoda krzywdę w następstwie pobicia go przez pozwanego – oraz sytuacją majątkową powoda. Zastosowanie art. 102 k.p.c. prowadziłoby do tego, że powód, który w żaden sposób nie przyczynił się do wszczęcia postępowania sądowego, a następnie

postępowania apelacyjnego, musiałby ponieść część jego kosztów, mimo że także jego sytuacja majątkowa jest trudna, co było przyczyną zwolnienia go od kosztów sądowych. W tych okolicznościach odstępnie od zasad rozliczenia kosztów postępowania zawartych w art. 98 § 1 k.p.c. nie miałyby oparcia w zasadzie słuszności. Za zastosowaniem art. 102 k.p.c. w odniesieniu do kosztów postępowania apelacyjnego nie przemawiała także okoliczność, że pozwany przegrał sprawę, a w konsekwencji został zobowiązany do zapłaty nie tylko pieniężnego zadośćuczynienia na rzecz powoda, ale także kosztów procesu za pierwszą instancję.

Z tych względów zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu M. K. w postępowaniu zażaleniowym orzeczono na podstawie § 19 w zw. z § 13 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 2 i § 2 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

W pisemnej odpowiedzi na zażalenie pełnomocnik powoda radca prawny J. R. zawarł wniosek o przyznanie bezpośrednio na swoją rzecz kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych, oświadczając, że nie zostały one zapłacone ani w całości, ani w części. Należy mieć jednak na uwadze, że wniosek o zasądzenie bezpośrednio na rzecz pełnomocnika kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronie z urzędu może dotyczyć obowiązku ponoszenia tych kosztów przez Skarb Państwa, gdyż w pierwszej kolejności koszty te powinny być zasądzone – w ramach kosztów procesu (art. 98 § 1 i 3 k.p.c.) – od przeciwnika strony korzystającej z pomocy pełnomocnika z urzędu na rzecz tej strony, jeżeli uzasadnia to wynik postępowania. Subsydiarny obowiązek ponoszenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej przez Skarb Państwa zachodzi dopiero wówczas, gdy brak jest podstaw obciążenia nimi przeciwnika strony korzystającej z pomocy pełnomocnika z urzędu, albo wówczas, gdy mimo obciążenia nimi

przeciwnika procesowego strony korzystającej z pomocy pełnomocnika z urzędu ich egzekucja okaże się bezskuteczna (por. § 21 powołanego wyżej rozporządzenia.). Ponieważ żadna z tych okoliczności nie zachodziła w odniesieniu do kosztów postępowania zażaleniowego, którymi należałoby, ze względu na jego wynik, obciążyć pozwanego M. K., wniosek pełnomocnika powoda o zasądzenie na jego rzecz kosztów nieopłaconej pomocy prawnej podlegał oddaleniu.